

Цю пісню почула по радіо не так давно, хоч їй – літ та літ уже. Слова, мелодія зачепили якусь струнку в душі, бо було в ній щось таке, що змушувало хвилюватися.

А оце знову ожили спомини – після зустрічі з моїм улюбленим учителем Іваном Климовичем Вороб'єм, який провів уже свою сімдесятю зиму. Це був не просто учитель географії та астраномії, а й талановита людина, яка мала ряд захоплень. Він колекціонував марки й монети, зібрав чудову бібліотеку, досліджував рідний край у мандрівках з дітьми. Йому й зараз, на схилі літ, не байдужа краса вечорового заходу й

ранкової зорі, яка провіщає новий день.

Донедавна Іван Климович влітав свій голос у «Заспів» і в сімейний ансамбль, а ще раніше – в хор працівників освіти. Та хіба лиш він? Вся сім'я Вороб'їв музична: дружина, діти, онуки. Тому й ця пісня не могла минути родину. Більше того, виявилось, що вона – одна з улюблених у господаря.

Схопилася за цю ниточку й попросила Івана Климовича згадати літа молодії і все, що зв'язано з піснею, яка завжди вважалася народною.

Посвітліли очі в учителя, розгладилось чоло, і почав він снувати мережку спогадів.

через усе своє коротке, мов спалах блискавки, життя.

На сторінці 54-ї знаходжу і читаю знайомі вже рядки – й одразу ж помічаю нові:

Що там тропіки,

що там пампаси? --

Загляніть-но у пуцу до нас!..

Я оддав би за неї

одразу

і Тибет,

і Урал,

і Кавказ...

Після останнього, п'ятого куплета стоять два рядочки крапок. Далі – ще і ще. А наступна сторінка ніби продовжує попередню тему. Вважаю, що це продовження «Очерету», поскільки ритміка, мелодійність звучання вірша ті ж самі, а головне – ці рядки ніби підсумовують розпочате:

Так гартує природа до бою

Нас із самих малесеньких літ.

Ми зрослись, побратались

з водою

І живемо, як вміємо жить.

І не дивно, що любимо змалку

Буйну воду і буйні пісні...

Наше серце – це серце рибалки.

А життя наше – книга борні...

Думаю, так міг говорити лише справжній патріот. Та він і був таким, Дмитро Фальківський, – реаліст за світовідчуттям і романтик по натурі. І саме лірика сприяла розкриттю творчих можливостей поета, вираженню його особистості.

І СТАЛА ПІСНЯ НАРОДНОЮ

Написаний Дмитром Фальківським 1925 року, вірш «Очерет мені був за

коліску» (він увійшов до циклу «Полісся») став народним надбанням. Невідомий композитор поклав прості, проникливі слова на музику, щоб час від часу спливала пісня, знову і знову хвилювала, спонукала до роздумів. Вона набагато пережила автора, пережила різні перипетії життя, щоб зазвучати і в наші дні щиро, душевно, лірично. Як добра пам'ять про поета, людину, громадянина.

Єва ХУТКА.

МЕЛОДІЇ ДАЛЕКОЇ ЮНОСТІ

«Давно це було, давненько. Після пожежі у Володимирці 1934 року, яка спустошила містечко, наша сім'я перебралась на хутір Дубина. Стояло там всього три хати – братів Йосипа Климовича та Антона Климовича Ковальців і наша. Я дуже подружився із старшим сином Антона Миколою (в школу з хутора разом ходили) та з молодшим братом Йосипа – Кузьмою. Слід сказати, що це була співуча сім'я. Співали у ній всі: Антон, Ганна, Іван, Надя, Кузьма. Йосип, до того ж, знав нотну грамоту і керував свого часу церковним хором. Були в нього книжки і серед них пісенник (думаю, львівського видавництва «Червона калина»), який містив багато стрілецьких пісень. Отам, очевидно, серед інших я вперше почув й «Очерет мені був за коліску».

Щемною любов'ю до рідного краю вона дуже «припала до душі». Довгий час я не знав автора пісні, вважав її народною, і лише десять років тому, з тодішнього «Червоного прапора» довідався, що це – відомий український поет Дмитро Фальківський, який у 34-му став жертвою сталінських репресій і був розстріляний разом з українськими інтелігентами.

У тридцятих роках у Польщі популярними були різні танці: польки, фокстроти, вальси, танго... На ці мелодії було покладено ряд пісень (як правило, їх виконували польською мовою). Так ось «Очерет...» ми співали так «Пам'яташ Капрі, те наше споткане?» («Пам'ятаєш Капрі, нашу зустріч?»). Це був такий собі жвавий мажорний наспів. Але я проніс його через літа.

● Зустріч з піснею

Очерет

мені був за коліску

А кілька років тому ми замовили цю пісню на рівненському радіо до ювілею Ольги Семенівни і почули зовсім іншу мелодію: урочисту, повільну, мінорну, дуже схожу на іншу, не менш гарну – «Я сьогодні щось дуже сумую», яку теж вперше почув у сім'ї Ковальців у ті далекі часи.

Думаю, що основна «музика» цієї пісні в її словах: настільки вони прекрасні й торкаються найчутливіших струн душі людської...»

ОДКРОВЕННЯ

ДЕЯКИЙ час ми з Іваном Климовичем сидимо мовчки. Не хочеться порушувати якоїсь особливо теплої атмосфери, що виникла під час розмови, та й взагалі бести якусь іншу – буденну і нічого не значущу. Лише через якусь мить попросила вчителя заспівати, і він не вагався: гарний, бархатистий баритон заповнив кімнату. Відчувалося, що йде це від усього серця:

Очерет мені був за

коліску;

В болотах я родився

і зріс.

Я люблю свою хату

поліську...

Я люблю свій зажурений ліс...

Мелодія напрочуд проста, гарна, легко запам'ятовується. Слова ж – сувора дійсність тогочасного Полісся:

А поліське похмуре

болото?

Пів-Полісся вода

залила...

Тільки де-не-де хутір

самотній.

Тільки де-не-де клаптик

села.

І здалося раптом, що розступилися стіни і повіяло свіжим весняним вітром:

Хоч у злиднях живемо,

у бруді,

Та привілля яке повесні,

Коли виставиш вітрові

груди

– і летиш,

і летиш на човні.

А вода і хлюпоче,

і плаче,

Захлинається в лютий

злобі.

Ну, скажіть, в кого серце

гаряче:

Як весну повесні не

любить?

Зволюжуються очі в присутніх, настільки проникливо і хвилююче звучить голос. І відгукується серце на спів: «Дякую вам, дорогий навчителю, за одкровення душі, за те, що

відкрили забуту (а чи й зовсім незнану) сторіночку нашої української культури й історії...»

РЯДКИ, ПИСАНІ СЕРЦЕМ

І ось тримаю в руках заповітний томик поезій Дмитра Фальківського, який віднайшла в нашій районній бібліотеці Ольга Кондратишина. Скромне видання 1989 року, а ніби щойно надруковане – жодної помітки чи помарки. Та й сторіночки не всі розрізані. Шкода, що за ці десять літ не була збірочка в жодних руках, не дійшли до нащадків рядки, написані гарячим серцем Дмитра Фальківського, якому

судилося прожити на світі всього тридцять шість років. Але й за цей короткий строк, відведений поету, не жорстокою долею, він все розкрити талага тонкого, либокогого лірика. Про це свідчить і його «Очерет мені був за коліску» й ряд інших поезій, з яких звучить невідоме, синівське відчуття до нездоланого, Богом і людьми забутого отчого краю, який був коліскою його дитинства, його мрій, любов до якого він проніс